

1. GÖK, YER, SU HAKKINDA / 1. GÖKYÜZÜ, YER, SU HAKKINDA

Kök köylekke qol yetmes.	/Gök/	<i>Gök gömleğe el yetmez.</i>	(Gökyüzü)
Kök kâseni tönterdim.	/Gök/	<i>Gök kâseyi dönelerdim.</i>	(Gökyüzü)
Kök kâsenin burnı yoq.	/Gök/	<i>Gök kâsenin burnu yok.</i>	(Gökyüzü)

* Bu bilmeceleler, "Özbek Halk kadı" serisinde çıkarılan "Tapışmaklar" (G.Gulam Edebiyat ve Sanat Neşriyatı; düzenleyip neşre hazırlayan: Zübeyde Hüseinova, Tařkent 1981,368 s.) kitabının 7-73 sayfalarından seçildi.

İkki ken, Arası teng.	/Gök, yer/	İki genişlik Anası denklik.	(Gökyüzü, yer)
Kök sandığım açıldı, İçiden zer saçıldı.	/ Kök ve güneş /	Gök sandığım açıldı İçinden altın saçıldı.	(Gökyüzü ve güneş)
Aq sandıq açıldı, Âlemge nur saçıldı.	/ Gök ve güneş /	Ak sandık açıldı Âleme nur saçıldı.	(Gökyüzü, güneş)
Uzaq tağda ot yanar.	/ Güneş /	Uzak dağda od yanar.	(Güneş)
Suvda yatar suv içmes, Yürgenini adam bilmes.	/ Güneş /	Suda yatar su içmez Yürüdüğünü adam bilmez.	(Güneş)
Ciltetdi, Cılğage tüşdi.	/ Güneş /	Şilt etti, Dereye düştü.	(Güneş)
İkki yorga keçe-kündüz Yüredi-yüçengi yoq.	/ Güneş ve ay /	İki yorga gece gündüz Yürüdü ama tozu yok.	(Güneş ve ay)
İkki yorga yıraqda, Biri künde, biri tünde.	/ Güneş ve ay /	İki yorga ırakta Biri günde, biri gecede.	(Güneş ve ay)
Biri quvlar, Biri qaçar.	/ Güneş ve ay /	Bir parça çörek Adama yeter.	(Ay)
Altın kelgende kümüş keter, Kümüş kelgende altın keter.	/ Güneş ve ay /	Biri kovalar Biri kaçar.	(Güneş ve ay)
Bir parça petir, Âlemge tetir.	/ Ay /	Altın gelince gümüş gider Gümüş gelince altın gider.	(Güneş ve ay)
Anası bitte, Balası minte.	/Ay ve yıldızlar./	Anası bir tane Yavrusu bin tane.	(Ay ve yıldızlar)
Ağa-ini miri batır, Köm-kök gilemde yatır.	/Gök ve yıldızlar /	Ağabey kardeş bin yiğit Gömgök yatar.	(Gökyüzü ve yıldızlar)
Qara üyde rnin çıraç, Üyni yarıtmas.	/ Gök ve yıldızlar /	Karanlık evde bin çıraç Evi aydınlatmaz.	(Gökyüzü, yıldızlar)
Kiçkinedir özi, Yiltir-yiltir közi.	/Yıld	Küçücüktür özü Yiltır yiltır gözü.	(Yıldız)
Bir palasım bar, Heç yığalmaymen.	/Yer/	Bir çulum var Hiç ağlayamam.	(Yer)
Bir nerse bar canı yoq. İkki yüzide qanı yoq.	/Yer/	Bir nesne var cam yok İki yüzündekanı yok.	(Yer)
Hemmeni toydıramen, Üzim yemeymen.	/Yer/	Herkesi doyururum Ben yemem.	(Yer)

Yedirib, yedirib, özi yer.	/Yer/	<i>Yedirip yedirip kendi yer.</i>	(Yer)
Keteveredi, keteveredi, Arqasıge qaramaydı.	Su /	<i>Gidiverir gidiverir / Arkasına bakmaz.</i>	(Su)
Keter, keter izi yoq, Tayanmaqqa tizi yoq.	Su /	<i>Gider gider izi yok / Dayanmaya dizi yok.</i>	(Su)
Qılıç urdım, Omı yoq.	/ Su /	<i>Kılıç vurdum, Yeri yok.</i>	(Su)
Özi bar, Sayesi yoq.	/Su /	<i>Kendi var, Gölgesi yok.</i>	(Su)
Tohta desem, tohtamaydı, Heşek bersem, otlamaydı.	/ Su /	<i>Dur desem durmaz, Kuru ot versem otlamaz.</i>	(Su)
Uzun-uzun iz ketdi, Uzunboyli qız ketdi, Taşge tegdi terk etdi, Sırğaları yarq etdi.		<i>Uzun uzun iz gitti Uzun boylu kız gitti Taşa değıdi tark etti / Su / Küpeleri parlattı.</i>	(Su)
Qara quşım kekillər, Qanatlari şekiller.	Şelâle /	<i>Kara kuşım kakıldar I Kanatlari şakıldar.</i>	(Şelâle)
Qazande emes, qaynaydı, Qışın-yazm tinmeydi.	Bulak /	<i>Kazanda değıl, kaynar I Yaz kış dinmez.</i>	(Pınar)
Canan kâse közi oynar, Saçları cilve-cilve.	Bulak /	<i>Canan kâse gözü oynar, I Saçları cilve cilve.</i>	(Pınar)

